

ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

Інститут культурології
Національної академії мистецтв України
Комітет Верховної Ради України
з питань гуманітарної та інформаційної політики
Міністерство культури та інформаційної політики України
Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України
Фундація «Суспільність»
Центр розвитку «Демократія через культуру»

**КРЕАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ЕКОНОМІКИ КУЛЬТУРИ
У ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ
УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Міжнародної науково-практичної
конференції**

**15 червня 2023 року
м. КИЇВ**

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту культурології НАМ України
(протокол № 5 від 27 липня 2023).*

Здійснено в межах фундаментального наукового дослідження Інституту культурології НАМ України за темою: «Креативний ресурс економіки культури: культурологічний вимір» (2022–2025, науковий керівник – кандидатка культурології Олійник О. С.)

Креативний потенціал економіки культури у повоєнній відбудові України, 36. наук. ст. та тез наук. повід. за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 15.06.2023 – К.: ІК НАМ України, 2023. – 154 с.

Науково-редакційна колегія:

- Чміль Г. П.** — директорка Інституту культурології НАМ України, академікиня НАМ України, докторка філософських наук, професорка, членкиня Національної спілки кінематографістів України (*голова редколегії*);
- Кузнецова І. В.** — вчена секретар Інституту культурології НАМ України, докторка філософії (PhD, філософія), с.н.с., доцентка, заступниці Голови КМО Національної Всеукраїнської музичної спілки;
- Буценко О. А.** — радник дирекції Інституту культурології НАМ України, директор Центру розвитку «Демократія через культуру»;
- Олійник О. С.** — завідувачка відділу теорії та історії культури Інституту культурології НАМ України, кандидатка культурології;
- Дем'ян В. В.** — наукова співробітниця відділу екранної культури та інформаціоналізму Інституту культурології НАМ України.

Упорядниці:

Олійник О. С., Кузнецова І. В.

Збірник укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Креативний потенціал економіки культури у повоєнній відбудові України»: проведеної 15 червня 2023 року Інститутом культурології НАМ України спільно із Комітетом Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, Міністерством культури та інформаційної політики України, Інститутом філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, Фундацією «Суспільність», Центром розвитку «Демократія через культуру».

ЗМІСТ

Розділ 1	
КРЕАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ КУЛЬТУРИ	7
ТРОСБІ Девід	
<i>Інвестиції, орієнтовані на відновлення міст у постконфліктному середовищі / David THROSBY. Heritage-led investment in urban renewal in a post-conflict environment</i>	8
ЧМІЛЬ Ганна	
<i>Культурцентризм – гуманітарний і економічний – у повоєнній відбудові</i>	17
ДРАГІЧЕВИЧ-ШЕШИЧ Мілена	
<i>Мистецтво і культура в повоєнному суспільстві: балканський досвід (культурна економіка, що спирається на місцеву солідарність та міжнародну зацікавленість) / Milena DRAGIČEVIĆ ŠEŠIĆ. Art and Culture in a post-war society: experiences from the Balkans (cultural economy based on local solidarity and international curiosity)</i>	21
БОЛДВИН Крис	
<i>Великомасштабні події як можливість подолати соціальну і колективну травму – приклад європейських столиць культури / Chris Baldwin. Large scale cultural events as opportunities to process social and collective trauma – the example of European Capitals of Culture</i>	42
МАНДІ Саймон	
<i>Мистецтво і культура – основа відродження суспільної довіри після травми / Simon MUNDY. Arts and cultures as a basis for post traumatic revival of public trust</i>	49
ГРИГОРЕНКО Галина	
<i>Загальний огляд ситуації в Україні та перспективи розвитку культурних індустрій</i>	55
Розділ 2	
УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА. КУЛЬТУРНА І РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: РУШІ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ	61
ЗУБАВІНА Ірина	
<i>Затребуваність форм культури в контекстах воєнної доби</i>	62
БЕРЕГОВА Олена	
<i>Україна – Польща: динаміка творчих міграцій XIX – початку XXI століть</i>	65
БЕРЕСТ Павло	
<i>Культурологічний потенціал туристичних дестинацій у соціально-економічному відродженні України</i>	69
БОНДАРЕНКО Леся	
<i>Відбудова та розвиток міст України, зруйнованих під час російської агресії: аспект економізації культури</i>	72
БУЦЕНКО Олександр	
<i>Фактор креативності як ознака розвитку — від мистецтва до бюрократії</i>	75
ГАВРИЛЮК Алла	
<i>Крафтовий туризм в Україні: тенденції, локації, можливості для розвитку в умовах війни</i>	80
ГЕРЧАНІВСЬКА Поліна	
<i>Стратегічні проблеми культурної політики в повоєнній Україні</i>	83
ГОНЧАРЕНКО Надія	
<i>Культурні індустрії як інструменти ідеологічного впливу та гібридної війни</i>	84
ГОРЕНКО Лариса	
<i>Крафтуознавство в системі дослідження історичної спадщини Лубеницини (до 100-річчя від дня народження культурно-громадського діяча Івана Горенка)</i>	87

ДЕМЕЩЕНКО Віолетта <i>Україна на шляху до Креативної Європи</i>	93
ДОРОГА Алла <i>Вітчизняний досвід світового тренду використання потенціалу культури в економічному і соціальному розвитку країни</i>	95
ДЯЧЕНКО Алла <i>Розвиток виставкової діяльності як мета популяризації народних майстрів у нестабільних умовах України</i>	98
КОЦУР Леся <i>Очищення публічного простору України від російських ідеологем «братнього народу» та «возз'єднання» після 24 лютого 2022 року</i>	101
КУДЕРСЬКА Грина <i>Правове забезпечення діджиталізації нематеріальної культурної спадщини</i>	106
КУДЕРСЬКА Надія <i>Забезпечення правової охорони культурної спадщини в Україні під час війни 2014 р.-т.ч. як реалізація дихотомічного зв'язку культурних прав людини та обов'язків держави</i>	110
КУЗНЄЦОВА Інна <i>Культура свідомої свободи громадянського суспільства як стратегія сталого зростання повоєнної України (індекс людського капіталу)</i>	115
МАКСИМОВСЬКА Наталія <i>Креативні культурні практики в повоєнному відновленні України</i>	120
МИЩЕНКО Марина <i>Економічний потенціал об'єктів культурної спадщини у перспективі повоєнної відбудови України</i>	122
ОЛІЙНИК Олександра <i>Дослідження економіки української культури: виклики для креаторів культури та споживачів / Researching economics of Ukrainian culture: challenges for cultural creator and consumers</i>	125
ПЛЕЦАН Христина <i>Регіональний розвиток культурного розмаїття креативних індустрій у післявоєнній відбудові України: стратегія прориву</i>	128
ПОЛЯНОВСЬКА Людмила <i>Роль театру в соціальному відновленні України</i>	132
ПРИЧЕПІЙ Євген <i>Художньо-естетична та пізнавально-наукова цінність етнографічних артефактів (На прикладі вишитих подільських рушників)</i>	135
СИДОР-ГІБЕЛИНДА Олег <i>Невичерпність кластерів України: фестивальне розмаїття</i>	137
СМАЛУС Юрій <i>Місце культурного та креативного сектора у контексті розвитку національної культурної політики</i>	139
УСПЕНСЬКА Ольга <i>Компетентнісний підхід у мистецькій освіті: специфіка акторського навчання</i>	144
ЧЕЧЕНЯ Костянтин <i>Актуальні питання українських музичних творів Гетьманської доби</i>	146
ШЕРШНЬОВА Олена, ГАБРИЛОВА Ярослава, КЛІЯНЧУК Вікторія <i>Методи залучення стейкхолдерів до проєкту TExTOUR / Stakeholders' Engagement Methods in the TExTOUR Project</i>	151

Поліна ГЕРЧАНІВСЬКА

*докторка культурології, професорка,
завідувачка кафедри філософії та культурології
Київського національного університету
технологій та дизайну*

Стратегічні проблеми культурної політики в повоєнній Україні

Сьогодні військові дії в Україні досягли точки біфуркації. Зруйновано інфраструктуру міст, стерто з лиця землі Маріуполь, постраждало безліч українських населених пунктів. Апогеєм стала катастрофа Каховської ГЕС. Для подолання матеріальних збитків, завданих агресором країні, знадобляться тривалі роки. Не менш складним у повоєнний період буде також розв'язання питань, що стосуються духовної складової українсько-го суспільства, зокрема його ідентичності та меморіальної пам'яті.

Потужна хвиля вимушеної міжнародної міграції розкидала по всьому світу українських людей, у тому числі креативну частину суспільства. І не факт, що покоління, яке підросло за роки війни і здобуло освіту за кордоном, повернеться в зруйновану війною Україну. Асимілюючись із народами, які їх прийняли, молоді люди поповнюють трудові резерви в інших країнах. А ті, які повернуться, матимуть трансформовану ідентичність, детерміновану інокультурними впливами, що аж ніяк не сприятиме консолідації українського суспільства.

Таким чином, ми стоїмо на порозі формування нового культурного коду нації, нової української ідентичності, що відповідають сучасній соціокультурній парадигмі. Це вимагає розроблення державної стратегії, важливу роль у якій відіграватиме культурний та освітній сектори. Безумовно, це потребуватиме великих капіталовкладень.

Національна ідентичність є соціокультурним конструктом, одним із механізмом формування якого є дихотомія «пам'ять-забуття». Травматизм пам'яті, детермінований війною, заражає суспільство хворобою пасеїзму — пристрастю до минулого. Водночас хворе суспільство прагне усунути зі своєї пам'яті все, що могло б розділити індивідів, відокремити одну групу від іншої. У кожную епоху воно переробляє свої спогади, погоджуючи їх зі змінними чинниками своєї рівноваги.

Важливим елементом конструювання ідентичності є ступінь віддаленості минулого. Який час знадобиться українському суспільству подолати цю хворобу? Важко сказати. Нашому народу потрібно було більш ніж півстоліття, щоб «забути» жахи Другої світової війни. Тому важливим елементом повоєнної державної політики має стати реабілітація людей, які пережили бомбардування, окупацію та вимушену міграцію.

У цьому контексті особливу увагу слід приділити стратегічним проблемам культурної політики на міжнародному, національному та регіональному рівнях, зокрема, таким як: меморіалізація та забуття; охорона та ретрансляція культурної спадщини; аксіологія культурних форм у просторі традиційної та сучасної культури.

Надія ГОНЧАРЕНКО

с. н.с. Інституту культурології НАМ України

Культурні індустрії як інструменти ідеологічного впливу та гібридної війни

Один із перших прикладів аналізу того, як розвиваються культурні індустрії, які інструменти державної політики щодо них розробляються в незалежній Україні та який руйнівний вплив справило на них перебування у совєцькому просторі, запропоновано О. Гриценком і В. Солодовником у виданні 2003 року (Гриценко, Солодовник, 2003). Підсумовуючи перше десятиліття незалежності, автори констатували, що за совєцького періоду українські кіностудії та видавництва були «перетворені на ‘коліщатка та гвинтики’ загально-радянської машини ‘культурної’ обробки населення, в якій прояви української самобутності неминуче цензурувалися або й каралися» (Гриценко, Солодовник, 2003, с. 5).

Після розпаду СРСР Україна упродовж тривалого часу перебувала у сфері світоглядного впливу колишньої метрополії, а відсутність комуністичної ідеології відкрила можливості перед російським колоніальним дискурсом значно більші, аніж перед українським дискурсом — постколоніальним чи антиколоніальним. Відкидання совєцької цензури полег-

Наукове видання

**КРЕАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ КУЛЬТУРИ
У ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції
(15 червня 2023 року)

Редакційна група

Редактор
Любов ДРОФАНЬ

Художньо-технічне оформлення
та верстка
Лілія ФАДЕЙКОВА

Інститут культурології Національної академії мистецтв України
б-р Т. Шевченка, 50-52, Київ, 01032
Свідоцтво про внесення до Держреєстру
ДК №3329 від 09.12.08

Підписано до друку. Формат 60х90/16.
Ум. друк. арк. 8.